

УДК 62-6

DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.5-62.2.14>

ГАРМОНІЗАЦІЯ ВИМОГ ДОКУМЕНТА ПРО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ НАФТОПРОДУКТІВ, ВИДАНОГО ІНОЗЕМНИМ СУБ'ЄКТОМ ДО ЗАСАД ТЕХНІЧНОГО РЕГЛАМЕНТУ ЩОДО ВИМОГ ДО АВТОМОБІЛЬНИХ БЕНЗИНІВ, ДИЗЕЛЬНОГО, СУДНОВИХ ТА КОТЕЛЬНИХ ПАЛИВ

Головач Ю.М.

Державна екологічна інспекція у Львівській області
holovachyuriy7@gmail.com

У статті розглядається проблематика імплементації норм європейського права у сфері технічного регулювання якості паливно-мастильних матеріалів, а саме вимог стандартів EN 228 (європейський стандарт, який установлює вимоги та методи випробувань для неетилованого бензину, що використовується в автомобілях) і EN 590 (європейський стандарт, який визначає вимоги до автомобільного дизельного палива, призначеного для продажу на ринках держав – членів ЄС). У фокусі дослідження перебувають питання їх безпосереднього застосування під час введення в обіг зазначених видів палива на українському ринку, а також особливості здійснення заходів державного ринкового нагляду за дотриманням установлених вимог.

Детально проаналізовано взаємозв'язок між якісними показниками імпортованих видів пального, визначених у названих європейських стандартах, та змістом і принципами чинних нормативно-правових актів України, що регулюють вимоги до аналогічних показників автомобільних бензинів і дизельного палива, які вводяться в обіг та реалізуються на території держави. Окрема увага приділяється тому, що забезпечення відповідності таких вимог спрямоване не лише на дотримання міжнародних зобов'язань, а й на досягнення стратегічних цілей – захист життя і здоров'я людини, тварин і рослин, гарантування національної безпеки, охорону навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів.

Зазначене питання набуває особливої актуальності у контексті виконання Україною зобов'язань у межах механізму програми фінансової підтримки Ukraine Facility на 2024–2027 роки [5]. Відновлення та ефективне функціонування системи державного ринкового нагляду розглядається як ключовий інструмент захисту прав споживачів, забезпечення належної якості товарів і підвищення рівня довіри до українського ринку з боку європейських партнерів.

У статті також окреслено проблему часткової невідповідності окремих положень чинного законодавства України вимогам європейських стандартів, зокрема у сфері маркування бензину та дизельного палива. Розглянуто питання гармонізації технічних регламентів, а також відповідності цифрових показників октанових чисел зразків пального, отриманих за результатами досліджень у різних лабораторіях, допустимим межах похибок їх вимірювання.

На підставі проведеного аналізу запропоновано основні напрями вдосконалення законодавчого регулювання для забезпечення поступового узгодження українських норм із європейськими вимогами, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного ринку палив, розвитку міжнародного співробітництва та формуванню єдиного правового простору у сфері енергетики. *Ключові слова:* Технічний регламент, октанове число, гармонізація законодавства, ринковий нагляд, маркування пального, європейські стандарти.

Harmonization of the requirements for a document confirming the conformity of petroleum products issued by a foreign entity with the principles of the technical regulation on automotive gasoline, diesel, marine and boiler fuels. Holovach Yu.

The article examines the issue of implementing European legal norms in the field of technical regulation of fuel quality, in particular the requirements of EN 228 (a European standard that sets out the specifications and test methods for unleaded petrol used in motor vehicles) and EN 590 (a European standard defining the requirements for automotive diesel fuel marketed in EU member states). The focus of the study is on the direct application of these standards in the process of placing the respective fuels on the Ukrainian market, as well as on the peculiarities of exercising state market surveillance over compliance with the established quality requirements.

The research provides a detailed analysis of the relationship between the quality indicators of imported fuels, as defined in the above European standards, and the content and principles of the current Ukrainian legal acts regulating similar indicators for motor gasoline and diesel fuel placed on the market and sold within the country. Particular attention is paid to the fact that ensuring such compliance aims not only to fulfill international obligations but also to achieve strategic objectives – protecting human, animal, and plant life and health, guaranteeing national security, preserving the environment, and ensuring the sustainable use of natural resources.

This issue is of special relevance in the context of Ukraine's implementation of its obligations under the Ukraine Facility financial support program for 2024–2027 [5]. The restoration and effective functioning of the state market surveillance system are viewed as key instruments for protecting consumer rights, ensuring product quality, and strengthening confidence in the Ukrainian market among European partners.

The article also outlines the problem of partial inconsistency between certain provisions of the current Ukrainian legislation and European standards, particularly in the field of fuel labelling. It further examines the need for harmonizing technical regulations and ensuring that numerical indicators of octane ratings of fuel samples, obtained from various laboratories, fall within the permissible measurement tolerances.

Based on the conducted analysis, the author proposes key directions for improving legislative regulation to ensure the gradual alignment of Ukrainian norms with European requirements. Such harmonization is expected to enhance the competitiveness of the domestic fuel market, foster international cooperation, and contribute to the formation of a unified legal space in the field of energy policy. *Key words:* Technical Regulation, octane number, legislative harmonization, market surveillance, fuel labeling, European standards.

Постановка проблеми. В Україні, незважаючи на триваючу збройну агресію Російської Федерації, триває процес удосконалення та реформування системи ринкового нагляду. Невід’ємною складовою цього процесу є імплементація норм європейського законодавства, що регулюють правовідносини у сфері ринку, зокрема нехарчової продукції та захисту прав споживачів. Реалії воєнного стану зумовили необхідність тимчасового застосування окремих стандартів і норм права Європейського Союзу за умов недостатньої гармонізації з національним законодавством. Метою даного дослідження є висвітлення окремих питань, що виникають під час виконання положень Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднового та котельного палива, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 року № 927 (далі – Регламент), у процесі здійснення заходів ринкового нагляду.

Збройна агресія Російської Федерації спричинила суттєві зміни на ринку пального України: від повної втрати національного виробника до докорінної трансформації структури логістичних потоків та складу основних учасників ринку. Ці чинники зумовили потребу оперативного реагування здійсненого шляхом внесення змін до Регламенту. Ймовірно, саме необхідність швидких рішень залишила без належного пояснення деякі розбіжності у вимогах Регламенту та неузгодженості в документах про якість.

Актуальність дослідження. Усунення зазначених неузгодженостей є не лише важливим, а й необхідним, оскільки це дозволить мінімізувати випадки затримок під час перевірки характеристик продукції органами ринкового нагляду у випадках призупинення митного оформлення, а також зменшить кількість необґрунтованих рішень про вжиття обмежувальних (коригувальних) заходів. Це, у свою чергу, скоротить час і витрати постачальників пального, що має особливе значення в умовах воєнного стану.

Зв’язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Дослідження спрямоване на оцінку рівня інтеграції європейських норм у текст Регламенту. Особлива увага приділяється узгодженню вимог пункту 5 Регламенту (доповненого згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 292 від 16.03.2022 у редакції постанови України № 555 від 10.05.2022) щодо додаткових тимчасових умов дозволу на введення в обіг палива, яке ввозиться на митну територію України. Актуальною є необхідність тлумачення окремих положень цієї норми при застосуванні стандартів якості, визначе-

них директивами ЄС. Отримані результати можуть бути використані як для розроблення стратегій заходів ринкового нагляду, так і для удосконалення менеджменту ринку пального та іншої нехарчової продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика імплементації міжнародного права, зокрема права Європейського Союзу, у національні правові системи тривалий час перебуває у центрі наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Зазначеним питанням присвячені праці І. Брацук, Л. Луць, В. Плавича, Т. Середи. Водночас практично не дослідженим залишається аспект, пов’язаний із проблемами, що виникають у разі неповного або недостатньо глибокого опрацювання змісту тексту нормативних документів.

Виклад основного матеріалу. Пункт 5 Регламенту, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» та Постанови Кабінету Міністрів України № 292 від 16.03.2022, був доповнений абзацом такого змісту: *«Дозволяється введення в обіг і обіг палив, які ввозяться на митну територію України з країн ЄС на підставі документа, що підтверджує відповідність нафтопродуктів вимогам цього Технічного регламенту, виданого іноземним суб’єктом господарювання або органом з оцінки відповідності мовою оригіналу, що підтверджує відповідність нафтопродуктів стандартам EN 228 (автомобільні бензини) і EN 590 (дизельне паливо), – до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом наступних 90 календарних днів. Нафтопродукти, підтверджені зазначеним документом, можуть реалізовуватися кінцевим споживачам на території України до припинення або скасування воєнного стану та протягом наступних 90 календарних днів»* [7].

Разом із цим, Додаток 1 до Регламенту містить вимоги щодо позначення автомобільного бензину та дизельного палива. Згідно з пунктом 7 Регламенту, під час роздрібного постачання (реалізації) пального його позначення (відповідне Додатку 1) має бути розміщене у місцях, доступних для споживача (зокрема на паливо-розподільчому обладнанні), а також відображене у розрахункових документах.

В Європейському Союзі вимоги щодо маркування пального регулюються національним законодавством, розробленим на основі Директиви 2014/94/ЄС про розгортання інфраструктури для альтернативних видів палива та Директиви 98/70/ЄС, яка встановлює, зокрема, екологічні вимоги до пального

для двигунів із примусовим і компресійним запалюванням.

У результаті виникає ситуація, коли підприємство-імпортер, поширюючи пальне (автомобільні бензини чи дизельне паливо) під назвою, зазначеною у документі, виданому іноземним суб'єктом господарювання або органом з оцінки відповідності, не дотримується вимог Додатку 1 до Регламенту, щодо позначення пального.

Таким чином, у розповсюджувачів виникає потреба під час роздрібного постачання вносити зміни до позначень пального, розміщених у місцях, доступних для споживачів, а також у розрахункових документах, щоб привести їх у відповідність до вимог Додатку 1 до Регламенту. Водночас виконання цієї вимоги неможливе у документах, виданих іноземними суб'єктами господарювання чи органами з оцінки відповідності, оскільки вони ґрунтуються на положеннях європейського законодавства. Вітчизняні суб'єкти, своєю чергою, не мають можливості забезпечити таку зміну в позначенні без проведення процедури оцінки відповідності.

Головне управління ДФС у м. Києві в індивідуальній податковій консультації від 17.08.2018 р. № 3568/ППК/26-15-14-08-28 коментує питання зміни назви імпортованого товару, зокрема пального, таким чином: оскільки *«первинним документом, на підставі якого в обліку відображається придбання товару (ввезеного на митну територію України), є митна декларація, складена з дотриманням установлених законодавством вимог...»* [12], то назва імпортованого товару в номенклатурі підприємства має відповідати інформації, зазначеній у митній декларації. Аналогічна позиція міститься й у листі ГУ ДФС у м. Києві від 31.03.2017 р. № 6964/10/26-15-14-05-04-22: *«...для оприбуткування імпортованого товару слід застосовувати інформацію, наведену у ВМД (митній декларації)»* [11].

Отже, простежується чітка позиція податкових органів: на всіх етапах постачання товарів (імпортованих, підакцизних) до кінцевого споживача продавець зобов'язаний зазначати інформацію, що відповідає документам, які підтверджують придбання відповідної продукції.

Водночас слід враховувати, що назва пального відповідно до вимог Технічного регламенту безпосередньо пов'язана з визначенням його характеристик, складу, якості та інших параметрів. Так, у позначенні бензину:

- перша літера «А» означає паливо для автомобільних двигунів з іскровим (примусовим) запалюванням;
- друга група знаків – цифрове позначення октанового числа (92, 95, 98), визначеного за дослідним методом;
- третя група – символи екологічного класу (Євро-3, Євро-4, Євро-5);

- четверта група – символ визначення вмісту біостанолу (Е0, Е5, Е7, Е10).

Позначення дизельного палива також складається з кількох груп знаків, розташованих у визначеній послідовності через дефіс:

- перша група – «ДП», що позначає дизельне паливо для автомобільних дизельних двигунів;
- друга група – літерне позначення кліматичного періоду (Л – літнє, З – зимове, Арк – арктичне);
- третя група – символи екологічного класу (Євро-3, Євро-4, Євро-5);
- четверта група – символ визначення вмісту метилових/етилових естерів жирних кислот (В0 – за їх відсутності, В5, В7).

Усі зазначені показники мають кількісні параметри, закріплені в додатках 2 і 3 до Регламенту. Відповідно, зміна назви пального є можливою лише після проходження процедури оцінки його відповідності. Ця процедура передбачає використання результатів лабораторних випробувань, які підтверджують відповідність продукції технічним характеристикам і показникам безпеки, а також вивчення технічної документації, опису продукції, інструкцій з експлуатації, паспортів якості, листів безпеки та інших документів, що містять відомості про продукт і його відповідність вимогам Регламенту.

Також слід звернути увагу на вимогу пункту 6 Регламенту, відповідно до якої під час оптового постачання (реалізації) пального розповсюджувач зобов'язаний надати користувачеві, на його вимогу, копію декларації про відповідність. Водночас сама декларація ґрунтується на результатах оцінки відповідності пального вимогам Регламенту.

Окремої уваги заслуговує ситуація, коли в документах, виданих у Європейському Союзі та підтверджуючих відповідність нафтопродуктів стандарту EN 228 (автомобільні бензини), іноді виявляється невідповідність числових показників октанового числа пального визначеного за моторним методом у порівнянні з результатами, отриманими під час аналогічного дослідження у вітчизняній лабораторії.

Причина полягає в тому, що іноземні лабораторії застосовують стандарт LST EN ISO 5163, який регламентує визначення детонаційних характеристик моторного та авіаційного пального. У вітчизняній практиці використовується ДСТУ 8736:2017. Обидва стандарти – і ДСТУ 8736:2017, і LST EN ISO 5163 – є ідентичними міжнародному стандарту ISO 5163, який встановлює моторний метод визначення октанового числа. Отже, з методологічної точки зору, вони збігаються, і результати мали б бути однаковими.

Проте у реальних лабораторних умовах завжди існують похибки вимірювання, які враховуються через показники повторюваності (*repeatability*) та відтворюваності (*reproducibility*).

- Повторюваність (*r*) – це максимальна різниця між результатами послідовних вимірювань, отри-

маних одним оператором на одному обладнанні за однакових умов, яка з імовірністю 95% не буде перевищена.

– Відтворюваність (R) – це максимальна різниця між результатами, отриманими різними операторами у різних лабораторіях на різному обладнанні, яка з імовірністю 95% не буде перевищена.

Хоча конкретні значення цих показників залежать від рівня октанового числа, у середньому для моторного методу вони становлять близько 0,7 одиниці. Це означає, що різниця між двома результатами, отриманими у різних лабораторіях (наприклад, за ДСТУ та за LST EN ISO), може досягати 0,7 одиниці і водночас залишатися в межах допустимої статистичної похибки.

Варто підкреслити, що Технічний регламент є нормативно-правовим актом, прийнятим уповноваженим органом влади, який встановлює обов'язкові вимоги до продукції, процесів чи послуг. Його метою є забезпечення безпеки, якості та відповідності встановленим принципам правового регулювання.

Головні висновки. Складається враження, що після доповнення Пункту 5 Регламенту відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 292 від 16.03.2022 та його узгодження з постановою № 555 від 10.05.2022, текст зазнав істотних суперечностей між окремими положеннями. Це призвело до порушення основних принципів нормотворчості, зокрема:

– принципу системності, який передбачає узгодженість норм, їх взаємозв'язок у межах одного акта та в системі законодавства загалом;

– принципу ясності й доступності, що вимагає чітких формулювань, точності термінів та використання зрозумілих юридичних конструкцій.

Разом з тим, зазначене доповнення до Регламенту було прийнято як оперативна відповідь на наслідки збройної агресії Російської Федерації, спрямованої на створення паливної кризи в державі. Метою цих норм стало швидке наповнення внутрішнього ринку паливом та усунення дефіциту. Вони ґрунтуються на положеннях Закону України «Про правовий режим воєнного стану», зокрема статті 28, яка визначає: «Нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють у частині, що не суперечить цьому Закону».

Переваги регулювання у період воєнного стану полягають у наданні державі розширених повноважень для забезпечення оборони, безпеки та безперервного функціонування суспільства. До них належать: оперативне реагування на екстремальні умови, мобілізація ресурсів, адаптація трудових та інших відносин, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод громадян та правових інтересів юридичних осіб із визначенням строків їх дії.

Перспективи використання результатів дослідження. Отримані результати можуть бути використані як основа для розроблення методичних рекомендацій щодо проведення заходів ринкового нагляду та тлумачення положень Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» і Регламенту. Особливої уваги заслуговує питання перевірки характеристик продукції, митне оформлення якої було призупинене, а також порядок дій органів ринкового нагляду на підставі повідомлень митних органів. Йдеться, зокрема, про вжиття необхідних та пропорційних заходів, передбачених законом, з метою забезпечення законності та захисту прав учасників ринку.

Література

1. Плавич В.П. Імплементація норм і принципів сучасного міжнародного права у внутрішнє право (порівняльно-правові аспекти). Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса: *Наука і техніка*, 2017. Т. 16. Вип. 2. С. 39-52.
2. Брацук І. З. Механізм імплементації норм права ЄС у національні правопорядки держав-членів. *Юридична Україна*. – 2009. – № 5. – С. 126-131.
3. Луць Л. Формування правового механізму взаємодії України з Радою Європи та Євросоюзом. *Віче*. – 2006. – Вип. 7–8. – С. 54–55.
4. Середа Т. М. Загальнотеоретична характеристика механізму імплементації норм права Європейського Союзу в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 405-411.
5. Про ратифікацію Рамкової угоди між Україною та Європейським Союзом щодо спеціальних механізмів реалізації фінансування Союзу для України згідно з інструментом Ukraine Facility: Закон України від 06.06.2024 р. № 3786-IX. Відомості Верховної Ради України. 2024. № 41, стор. 2, стаття 254.
6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII. Дата оновлення 14.05.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 20.10.2025).
7. Технічний регламент щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 927. Дата оновлення 26.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.10.2025).
8. Про припинення заходів державного нагляду (контролю) в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 р. № 303. Дата оновлення 24.10.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.10.2025).
9. Про внесення змін до Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2022 р. № 292. Офіційний вісник України. 2022. № 25. С. 455.

10. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 927 і від 26 травня 2021 р. № 523: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2022 р. № 555. Офіційний вісник України 2022. № 40, С. 107.
11. Лист ГУ ДФС у місті Києві від 31.03.2017 року № 6964/10/26-15-14-05-04-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/UPR17055> (дата звернення 29.10.2025).
12. Індивідуальна податкова консультація Головного управління ДФС у місті Києві від 17.08.2018 року за № 3568/ІПК/26-15-14-08-28. URL: <https://ipk.vobu.ua/view/6853-3568-IPK-26-15-14-08-28> (дата звернення 29.10.2025).
13. EN 228:2012+A1:2017 Automotive fuels – Unleaded petrol – Requirements and test methods. URL: https://standards.iteh.ai/catalog/standards/cen/81cde377-aac3-4a49-9bde-bb71e02c4585/en-228-2012a1-2017?srsId=AfmBOoowZAcgL_19-4j9I-84Wmlsq9KwLbS7nQbmZ4mFJNSyKruHzХуА (дата звернення 20.10.2025).
14. EN 590:2025 Automotive fuels – Diesel – Requirements and test methods. URL: https://standards.iteh.ai/catalog/standards/cen/afae4da1-e17c-4def-9e92-19752938de62/en-590-2025?srsId=AfmBOorWi-Qs_-IC99vW5OCUFN1pNTigf9zPA-F92IAcV4_Y1SRpAG0K (дата звернення 20.10.2025).
15. ДСТУ 8736:2017 Паливо для двигунів. Моторний метод визначення октанового числа. 2017. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=73930 (дата звернення 20.10.2025).
16. LST EN ISO 5163:2014 Petroleum products – Determination of knock characteristics of motor and aviation fuels – Motor method. URL: <https://www.iso.org/standard/61715.html> (дата звернення 29.10.2025).
17. Директива 98/70/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 13.10.1998 р. Щодо якості бензину та дизельного палива та внесення змін до Директиви Ради 93/12/ЄС. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=60061 (дата звернення 20.10.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 15.12.2025